ĢENERĀLADVOKĀTA DŽOVANNI PITRUCELLAS
[*GIOVANNI PITRUZZELLA*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2019. gada 21. novembrī[1]

Lieta C-584/18

D.Z.
pret
***Blue Air – Airline Management Solutions SRL* u.c.**

(*Eparchiako Dikastirio Larnakas* (Larnakas rajona tiesa, Kipra) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Robežkontrole, patvērums un imigrācija – Dalībvalstu ārējo robežu šķērsošana – Lēmums Nr. 565/2014/ES – Tiešā iedarbība – Regula Nr. 261/2004 – Iekāpšanas atteikums – Jēdziens – Kļūda ceļošanas dokumentu atbilstības vērtējumā – Gaisa pārvadātāja atbildību ierobežojošas klauzulas

1. Ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, par ko ir šie secinājumi, *Eparchiako Dikastirio Larnakas* (Larnakas rajona tiesa, Kipra) uzdod Tiesai piecus jautājumus par to, kā interpretēt Lēmumu Nr. 565/2014[2] un Regulu Nr. 261/2004[3]. Šie jautājumi radās strīdā starp D.Z. un *Blue Air – Airline Management Solutions S.R.L.* (turpmāk tekstā – "*Blue Air*") par to, ka pēdējā minētā bija atteikusies uzņemt D.Z. reisā no Larnakas (Kipra) ar galamērķi Bukarestē (Rumānija).

Tiesiskais regulējums

2. Atbilstoši Akta par Bulgārijas Republikas un Rumānijas pievienošanās nosacījumiem un pielāgojumiem līgumos, kas ir Eiropas Savienības pamatā[4], 4. panta 1. punktam Rumānijai no 2007. gada 1. janvāra – tās pievienošanās dienas Savienībai, uz Regulas Nr. 539/2001[5] I pielikuma sarakstā minēto trešo valstu pilsoņiem ir jāattiecina pienākums saņemt vīzu. Saskaņā ar minētā panta 2. punktu Šengenas *acquis* noteikumi par nosacījumiem un kritērijiem vienotu vīzu izdošanai, kā arī noteikumi par vīzu savstarpēju atzīšanu un par uzturēšanās atļauju un vīzu līdzvērtību ir saistoši Rumānijai no pievienošanās dienas, lai gan tos sāk piemērot vienīgi saskaņā ar attiecīgu Padomes lēmumu. Tādēļ Rumānijai ir jāizsniedz nacionālās vīzas ieceļošanai vai tranzītam trešo valstu pilsoņiem, kuriem ir tādas dalībvalsts izsniegta vienota vai ilgtermiņa vīza vai uzturēšanās atļauja, kura

1 Oriģinālvaloda – itāļu.

2 Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmums Nr. 565/2014/ES (2014. gada 15. maijs), ar ko ievieš vienkāršotu režīmu personu kontrolei pie ārējām robežām, pamatojoties uz to, ka attiecībā uz tranzītu caur to teritorijām vai iecerēto uzturēšanos to teritorijās uz laiku, kas nepārsniedz 90 dienas jebkurā 180 dienu laikposmā, Bulgārija, Horvātija, Kipra un Rumānija dažus dokumentus vienpusēji atzīst par līdzvērtīgiem savām valsts vīzām, un ar ko atceļ Lēmumus Nr. 895/2006/EK un Nr. 582/2008/EK (OV 2014, L 157, 23. lpp.).

3 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 261/2004 (2004. gada 11. februāris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par kompensāciju un atbalstu pasažieriem sakarā ar iekāpšanas atteikumu un lidojumu atcelšanu vai ilgu kavēšanos un ar ko atceļ Regulu (EEK) Nr. 295/91 (OV 2004, L 46, 1. lpp.).

4 OV 2005, L 157, 203. lpp.

5 Padomes Regula (EK) Nr. 539/2001 (2001. gada 15. marts), ar ko izveido to trešo valstu sarakstu, kuru pilsoņiem, šķērsojot dalībvalstu ārējās robežas, ir jābūt vīzām, kā arī to trešo valstu sarakstu, uz kuru pilsoņiem šī prasība neattiecas (OV 2001, L 81, 1. lpp.). No 2018. gada 17. decembra Regula Nr. 539/2001 tika aizstāta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2018/1806 (2018. gada 14. novembris) (OV 2018, L 303, 39. lpp.).

pilnībā īsteno Šengenas *acquis*, vai līdzvērtīgs dokuments, kuru izsniegusi Kipra, Bulgārija vai Horvātija, kuras tāpat kā Rumānija vēl neietilpst Šengenas zonā. Lai neuzliktu Rumānijai un dalībvalstīm, kuras pievienojās Savienībai no 2004. gada 1. maija, nepamatotu administratīvu slogu posmā pirms to pievienošanās Šengenas telpai, tika pieņemti Lēmumi Nr. 895/2006[6], Nr. 582/2008[7] un visnesenāk Lēmums Nr. 565/2014, kas atcēla pirmos divus un attiecas tikai uz Rumāniju, Bulgāriju, Kipru un Horvātiju.

3. Pamatojoties uz Lēmuma Nr. 565/2014 1. pantu, ko gan Kipra, gan Rumānija piemēroja pamatlietas faktu norises laikā, šis lēmums "ievieš vienkāršotu režīmu personu kontrolei pie ārējām robežām, saskaņā ar kuru Bulgārija, Horvātija, Kipra un Rumānija var vienpusēji atzīt par līdzvērtīgiem to valsts vīzām tranzītam caur to teritoriju vai attiecībā uz iecerēto uzturēšanos to teritorijā uz laiku, kas nepārsniedz 90 dienas jebkurā 180 dienu laikposmā, dokumentus, kuri minēti [šī] lēmuma 2. panta 1. punktā un 3. pantā, ko izsniedz trešo valstu valstspiederīgajiem, uz kuriem attiecas vīzas prasība saskaņā ar Regulu [..] Nr. 539/2001".

4. Saskaņā ar Lēmuma Nr. 565/2014 2. panta 1. punktu Bulgārija, Horvātija, Kipra un Rumānija var atzīt par līdzvērtīgiem savām valsts vīzām minētā punkta a) līdz c) punktā uzskaitītos dokumentus, ko izsniedz dalībvalstis, kuras pilnībā īsteno Šengenas *acquis*, neatkarīgi no dokumentu turētāju valstspiederības. Atbilstoši minētā panta 3. punktam, ja Bulgārija, Horvātija, Kipra vai Rumānija nolemj piemērot Lēmumu Nr. 565/2014, "tās atzīst visus 1. un 2. punktā minētos dokumentus neatkarīgi no tā, kura dalībvalsts izsniegusi attiecīgo dokumentu, izņemot, ja tas ir piestiprināts ceļošanas dokumentiem, ko tās neatzīst, vai ceļošanas dokumentiem, ko izdevusi tāda trešā valsts, ar kuru tām nav diplomātisko attiecību".

5. Saskaņā ar Lēmuma Nr. 565/2014 3. panta 1. punktu, "ja Bulgārija, Horvātija, Kipra vai Rumānija nolemj piemērot 2. pantu, tās [..] var atzīt par līdzvērtīgām [savām valsts vīzām]" vīzas un uzturēšanās atļaujas, kas uzskaitītas minētā punkta a) un b) apakšpunktā un ko izsniedz tās pašas dalībvalstis, izņemot, ja šādas vīzas un uzturēšanās atļaujas ir piestiprinātas ceļošanas dokumentiem, ko neatzīst, vai ceļošanas dokumentiem, ko izdevusi tāda trešā valsts, ar kuru tām nav diplomātisko attiecību. Minētā panta 2. punktā ir precizēts, ka Kipras izsniegtie dokumenti, kurus var atzīt, ir uzskaitīti Lēmuma Nr. 565/2014 III pielikumā.

6. Atbilstoši Lēmuma Nr. 565/2014 5. panta pirmajai daļai, "ja Bulgārija, Horvātija, Kipra un Rumānija nolemj piemērot šo lēmumu, tās par to paziņo Komisijai 20 darba dienu laikā pēc šā lēmuma stāšanās spēkā. Šo dalībvalstu paziņoto informāciju Komisija publicē *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*". 2014. gada 6. septembrī Komisija atbilstoši Lēmuma Nr. 565/2014 5. panta pirmajai daļai *Oficiālajā Vēstnesī* publicēja šādu informāciju par Rumāniju: "Rumānija īsteno Lēmumu Nr. 565/2014/ES un saskaņā ar lēmuma 3. pantu atzīst valsts vīzas un uzturēšanās atļaujas, kuras izsniegusi Bulgārija, Horvātija un Kipra un kuras uzskaitītas attiecīgi lēmuma I, II un III pielikumā, kā līdzvērtīgas Rumānijas vīzām"[8].

7. Saskaņā ar Regulas Nr. 539/2001 1. panta 1. punktu šīs regulas I pielikuma sarakstā minēto trešo valstu pilsoņiem, šķērsojot dalībvalstu ārējās robežas, ir jābūt vīzai. Kazahstāna ir iekļauta šajā sarakstā.

6 Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmums Nr. 895/2006/EK (2006. gada 14. jūnijs), ar ko ievieš vienkāršotu režīmu personu kontrolei pie ārējām robežām, pamatojoties uz to, ka tranzītam caur to attiecīgajām teritorijām Čehijas Republika, Igaunija, Kipra, Latvija, Lietuva, Ungārija, Malta, Polija, Slovēnija un Slovākija dažus dokumentus vienpusēji atzīst par līdzvērtīgiem savām attiecīgās valsts vīzām (OV 2006, L 167, 1. lpp.).

7 Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmums Nr. 582/2008/EK (2008. gada 17. jūnijs), ar ko ievieš vienkāršotu režīmu personu kontrolei pie ārējām robežām, pamatojoties uz to, ka tranzītam caur to attiecīgajām teritorijām Bulgārija, Kipra un Rumānija dažus dokumentus vienpusēji atzīst par līdzvērtīgiem savām attiecīgās valsts vīzām (OV 2008, L 161, 30. lpp.).

8 OV 2014, C 302, 1. lpp. Tajā pašā dienā tika publicēta analoga informācija par Kipru, lai gan minētā dalībvalsts ir izslēgusi to vīzu un uzturēšanās atļauju atzīšanu, kas iestiprinātas Azerbaidžānas un Turcijas izdotajos ceļošanas dokumentos.

8. Regulas Nr. 261/2004 2. panta j) punktā ir precizēts, ka "iekāpšanas atteikums" ir "atteikums uzņemt pasažierus reisā, lai gan viņi saskaņā ar 3. panta 2. punktā minētajiem nosacījumiem ir ieradušies uz iekāpšanu, izņemot gadījumus, kad ir pamats iekāpšanu atteikt, piemēram, veselības stāvokļa, drošības vai nepiemērotu ceļojuma dokumentu dēļ".

9. Regulas Nr. 261/2004 4. panta 3. punktā ir noteikts – "ja pasažieriem atsaka iekāpšanu pret to gribu, apkalpojošais gaisa pārvadātājs nekavējoties izmaksā tiem kompensāciju atbilstīgi 7. pantam un sniedz tiem atbalstu atbilstīgi 8. un 9. pantam".

10. Regulas Nr. 261/2004 15. panta "Atteikšanās no saistību izpildes izslēgšana" 1. punktā ir noteikts, ka "šajā regulā noteiktās saistības attiecībā uz pasažieriem nedrīkst ierobežot vai atcelt, jo īpaši paredzot atkāpi vai ierobežojošu noteikumu pārvadājumu līgumā".

Pamatlieta, prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā

11. D.Z., prasītājs pamatlietā, ir Kazahstānas pilsonis. *Blue Air*, atbildētāja pamatlietā, ir Kiprā 2015. gadā reģistrēta Rumānijas sabiedrība, kas savu darbības centru ir izveidojusi minētajā dalībvalstī.

12. 2015. gada 6. septembrī D.Z. devās uz Larnakas lidostu uz atbildētājas reisu, kura galamērķis bija Bukarestē un uz kuru prasītājam bija apstiprināts rezervējums. D.Z. vizītei Bukarestē bija jāilgst no 2015. gada 6. septembra līdz 12. septembrim – dienai, kurā bija paredzēts atgriešanās lidojums no Bukarestes uz Larnaku ar citu gaisa pārvadātāju. Ceļojuma mērķis bija D.Z. dalība divos *ACCA* (*Association of Chartered Certified Accountants*) eksāmenos, kuriem bija jānotiek 7. septembrī Bukarestē.

13. Pamatlietas faktu norises laikā D.Z. rīcībā bija derīga Kazahstānas izdota pase, kā arī Kipras Republikas pagaidu uzturēšanās atļauja, izdota Nikosijā [*Nicosia*] 2015. gada 15. jūnijā un derīga līdz 2016. gada 6. aprīlim. Lai gan lēmumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu tas nav konkrēti apgalvots, šķiet, nav strīda par to, ka minētā uzturēšanās atļauja ietilpst Lēmuma Nr. 565/2014[9] III pielikumā minētajās, ko Rumānijā atzīst atbilstoši Lēmuma Nr. 565/2014 3. panta 1. punkta b) apakšpunktam.

14. Pirms izceļošanai uz Rumāniju paredzētā datuma D.Z. ar šīs dalībvalsts Ārlietu ministrijas tīmekļvietnes starpniecību bija elektroniski iesniedzis pieteikumu, lai saņemtu vīzu ieceļošanai Rumānijā. Atbildot uz attiecīgo anketu, D.Z. bija deklarējis, ka ietilpst šādā kategorijā: "I hold a short-stay issued by Bulgaria, Cyprus or Croatia". No Rumānijas Ārlietu ministrijas saņemtā atbilde bija tāda, ka uz viņu neattiecas vīzas prasība ieceļošanai minētajā dalībvalstī, ja viņa uzturēšanās laiks tajā nepārsniegs 90 dienas jebkurā 180 dienu laikposmā.

15. D.Z. savlaicīgi bija ieradies Larnakas lidostā, un privātās sabiedrības, kura darbojas kā *Blue Air* pārstāvis Kiprā, darbinieki bija veikuši viņa ceļojuma dokumentu pārbaudi. D.Z. bija līdzi un viņš uzrādīja ne tikai Kipras pasi un uzturēšanās atļauju, bet arī vīzas pieteikumu, kas iesniegts ar Rumānijas Ārlietu ministrijas tīmekļvietni, un elektroniski saņemto atbildi, ka uz viņu neattiecas ieceļošanas vīzas prasība ieceļošanai Rumānijā.

9 Konkrētā uzturēšanās atļauja ietilpstot kategorijā, kas norādīta minētā pielikuma daļas "Uzturēšanās atļaujas" pirmajā ievilkumā "Termiņatļauja (darba, viesošanās, studiju nolūkā)".

16. Darbinieki, kuri veica D.Z. ceļošanas dokumentu pārbaudi, Bukarestes lidostā telefoniski sazinājās ar kādu uz zemes strādājošu *Blue Air* kontroles darbinieku, kuram nosūtīja visus D.Z. uzrādītos dokumentus. Bukarestes lidostā strādājošā *Blue Air* darbinieka pa e-pastu atsūtītā atbilde bija šāda: "I am sorry but they said that without a visa or a family member residence card, he can't enter Romania" ("Man ļoti žēl, bet viņi teica, ka bez vīzas vai ģimenes locekļa uzturēšanās atļaujas viņš nevar ieceļot Rumānijā").

17. Ievērojot šo atbildi un apstākli, ka D.Z. pārvešana uz Rumāniju būtu radījusi pienākumu *Blue Air* tūlīt pat atgādāt viņu atpakaļ uz Kipru un būtu pakļāvusi viņu aviosabiedrību administratīvām un krimināl̄ām sankcijām, tika nolemts neļaut D.Z. iekāpt gaisa kuģī, uz kuru viņam bija rezervējums. D.Z. pieprasīja, lai viņam rakstveidā tiktu sniegts iekāpšanas gaisa kuģī atteikuma pamatojums, taču tas netika izdarīts. Nav strīda par to, ka D.Z. pat nesaņēma nekādu paziņojumu par rakstisku Rumānijas iestāžu lēmumu, kurā būtu norādīti viņa ieceļošanas Rumānijā atteikuma iemesli.

18. Iesniedzējtiesā D.Z. prasa atlīdzību par summu, ko veido: viņa turp–atpakaļ biļetes cena, izmaksas par viesnīcas Bukarestē rezervējuma atcelšanu, nodevas par eksāmeniem, kurus viņš nekārtoja, jo neizlidoja uz Bukaresti, tām darba algām līdzvērtīga summa, ko viņš nesaņēma no sava darba devēja par mācību atvaļinājumu, kuru viņš bija lūdzis un saņēmis, lai sagatavotos Bukarestē kārtojamajiem eksāmeniem, kā arī atlīdzība par morālo kaitējumu, kas viņam nodarīts liekās gatavošanās eksāmeniem dēļ, kā arī turpmākās gatavošanās dēļ, kuru viņš bija spiests veikt, lai no jauna kārtotu tos pašus eksāmenus citā dienā. Viņš uzskata, ka atteikums ļaut viņam iekāpt atbildētājas lidmašīnā, lai gan viņam bija visi saskaņā ar Lēmumu Nr. 565/2014 prasītie ceļošanas dokumenti un viņš bija saņēmis Rumānijas Ārlietu ministrijas atbildi, saskaņā ar kuru viņam nebija pienākuma saņemt vīzu, ir noticis, pārkāpjot minētā lēmuma noteikumus un ar atbildētāju noslēgto līgumu.

19. *Blue Air* iebilst, ka D.Z. bija jāsaņem jebkura likumā vai noteikumos prasītā vīza, ka viņš zināja vai viņam būtu bijis jāzina, ka viņam ir nepieciešama Rumānijas vīza, ka Rumānijas iestādēm ir rīcības brīvība nepieļaut viņa ieceļošanu valstī bez vīzas un ka atbildētāju nevar uzskatīt par atbildīgu par Rumānijas iestāžu pieņemto lēmumu liegt viņam ieceļošanu Rumānijas teritorijā. *Blue Air* turklāt norāda uz tās tīmekļvietnē publicētajiem vispārējiem pārvadājumu noteikumiem, kuros ir obligāti noteikts, ka sabiedrība nav atbildīga par ieceļošanas atteikumu, ko pasažierim izvirza galamērķa valsts iestādes, vai par dokumentiem, kuriem ir jābūt klienta rīcībā, vai par galamērķa valsts likumu, regulu vai direktīvu piemērošanu.

20. Šādos apstākļos *Eparchiako Dikastirio Larnakas* (Larnakas rajona tiesa) uzdeva Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai ir pareiza tāda interpretācija, saskaņā ar kuru Lēmums Nr. 565/2014/ES tieši rada tādas tiesiskas sekas, pirmkārt, kā trešo valstu privātpersonu tiesības uz to, ka uz viņiem netiek attiecināta vīzas prasība ieceļošanai galamērķa dalībvalstī, un, otrkārt, kā konkrētās galamērķa dalībvalsts pienākumu neprasīt šādu vīzu, ja šīm personām ir vīza vai uzturēšanās atļauja, kas ir ietverta savstarpēji atzīstamo dokumentu sarakstā, pamatojoties uz Lēmumu Nr. 565/2014/ES, kuru galamērķa dalībvalsts ir apņēmusies piemērot?

2) Ja gaisa pārvadātājs izlidošanas dalībvalsts lidostā tieši vai/un ar savu pilnvaroto pārstāvju starpniecību atsaka pasažierim iekāpšanu, atsaucoties uz galamērķa dalībvalsts iestāžu atteikumu atļaut šai personai ieceļot attiecīgajā valstī iespējamas ieceļošanas vīzas (*visa*) neesamības dēļ, vai var uzskatīt, ka gaisa pārvadātājs veic funkciju un darbojas kā konkrētās valsts emanācija (*emanation of State*), līdz ar to pasažieris, kuram ir nodarīts kaitējums, var, atsaucoties uz Lēmumu Nr. 565/2014/ES, celt iebildumus izlidošanas dalībvalsts tiesā, lai pierādītu, ka viņam bija tiesības ieceļot bez papildu vīzas, un prasīt naudas atlīdzību par šo tiesību neievērošanu un attiecīgi par viņa pārvadājuma līguma pārkāpumu?

3) Vai gaisa pārvadātājs tieši un/vai ar savu pilnvaroto pārstāvju starpniecību var atteikt trešās valsts valstspiederīgajam iekāpšanu, pamatojoties uz galamērķa dalībvalsts iestāžu lēmumu atteikt ieceļošanu attiecīgās dalībvalsts teritorijā, iepriekš neizdodot un/vai neizsniedzot minētajam valstspiederīgajam nekādu pamatotu rakstisku lēmumu par ieceļošanas atteikumu (skat. Regulas (EK) Nr. 2016/399 14. panta 2. punktu, agrāko Regulas (EK) Nr. 562/2006 [10] 13. pantu, kurā ir noteikts, ka ieceļošanu var atteikt tikai ar pamatotu lēmumu), lai tiktu garantēta pasažiera, kuram ir nodarīts kaitējums, pamattiesību ievērošana un it īpaši tiesību aizsardzība tiesā (skat. tās pašas regulas 4. pantu)?

4) Vai Regulas (EK) Nr. 261/2004 2. panta j) [punkts] ir jāinterpretē tādējādi, ka no tā piemērošanas jomas tiek izslēgts gadījums, kad pasažierim tiek atteikta iekāpšana ikreiz, kad to nolemj gaisa pārvadātājs, iespējams, "neatbilstošu ceļošanas dokumentu" dēļ? Vai ir pareiza tāda interpretācija, saskaņā ar kuru iekāpšanas atteikums ietilpst regulas piemērošanas jomā, ja tiesa, pamatojoties uz katra atsevišķā gadījuma konkrētajiem apstākļiem, nolemj, ka ceļošanas dokumenti ir bijuši atbilstoši un ka iekāpšanas atteikums ir bijis nepamatots vai prettiesisks Eiropas Savienības tiesību pārkāpuma dēļ?

5) Vai pasažierim var atņemt Regulas (EK) Nr. 261/2004 4. panta 3. punktā paredzētās tiesības uz kompensāciju, izmantojot klauzulu par gaisa pārvadātāja atbrīvošanu no atbildības vai šādas atbildības ierobežošanu, iespējams, neatbilstošu šā pasažiera ceļošanas dokumentu gadījumā, ja šāda klauzula pastāv parastajos un iepriekš publicētajos gaisa pārvadātāja darbības un/vai pakalpojumu sniegšanas nosacījumos? Vai 15. pants kopsakarā ar tās pašas regulas 14. pantu liedz piemērot šādas ierobežojošas klauzulas un/vai atbrīvot gaisa pārvadātāju no atbildības?"

21. Atbilstoši Tiesas statūtu 23. pantam D.Z., *Blue Air*, Vācijas, Kipras un Nīderlandes valdības, kā arī Komisija iesniedza rakstveida apsvērumus. Visas šīs ieinteresētās personas, izņemot *Blue Air*, sniedza mutvārdu apsvērumus tiesas sēdē Tiesā 2019. gada 12. septembrī.

Par pieņemamību

22. *Blue Air* apstrīd lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību, pirmkārt, tāpēc, ka, pretēji Kipras procesuālajiem noteikumiem, tiesvedības puses neesot uzklausītas par otro un trešo prejudiciālo jautājumu, otrkārt, tāpēc, ka iesniedzējtiesa neesot izklāstījusi piemērojamās valsts tiesību normas, un, treškārt, tāpēc, ka minētā tiesa neesot izklāstījusi juridisko un faktisko apstākļu kopumu, kas nepieciešams Savienības tiesību pareizai piemērošanai. Savukārt Vācijas valdība pauž šaubas par ceturtā un piektā prejudiciālā jautājuma pieņemamību, jo no lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu neizriet, ka prasītājs pamatlietā būtu norādījis uz Regulu Nr. 261/2004.

23. Šajā ziņā ir jāatgādina, ka atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai uz jautājumiem par Savienības tiesību interpretāciju, kurus valsts tiesa uz savu atbildību ir uzdevusi pašas noteiktajos tiesiskā regulējuma un faktisko apstākļu ietvaros un kuru precizitāte Tiesai nav jāpārbauda, attiecas atbilstības pieņēmums [11] un ka Tiesa var atteikties lemt par valsts tiesas uzdotu prejudiciālu jautājumu vienīgi tad, kad ir acīmredzams, ka lūgtajai Savienības tiesību normas interpretācijai nav nekāda sakara ar pamatlietas faktisko situāciju vai tās priekšmetu, kad izvirzītā problēma ir hipotētiska vai kad Tiesai nav zināmi faktiskie vai juridiskie apstākļi, kas nepieciešami, lai sniegtu noderīgu atbildi uz tai uzdoto jautājumu [12]. Šajā lietā nav iestājies neviens no šiem gadījumiem. Runājot par ceturtā un piektā prejudiciālā

10 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (2006. gada 15. marts), ar kuru ievieš Kopienas Kodeksu par noteikumiem, kas reglamentē personu pārvietošanos pār robežām (Šengenas Robežu kodekss) (OV 2006, L 105, 1. lpp.).

11 Kā piemēru skat. spriedumu, 2016. gada 10. marts, *Flight Refund* (C-94/14, EU:C:2016:148, 40. punkts un tajā minētā judikatūra).

12 Skat. nesenāko spriedumu, 2018. gada 10. decembris, *Wightman* u.c. (C-621/18, EU:C:2018:999, 27. punkts un tajā minētā judikatūra).

jautājuma nozīmi, uzskatu, ka, pat ja ir taisnība, kā konkrēti norādīts lēmumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu, ka prasītājs pamatlietā nav norādījis uz Regulu Nr. 261/2004, iesniedzējtiesa tajā pašā lēmumā tomēr precizēja, ka Kipras tiesības ļauj tai piešķirt kompensāciju kādai pusei arī tad, ja šī puse nav to konkrēti pieprasījusi.

24. Atgādinu arī to ka, pamatojoties uz pastāvīgo judikatūru, Tiesa nevar pārbaudīt, vai rīkojums par prejudiciālā jautājuma uzdošanu ir pieņemts atbilstoši valsts noteikumiem par tiesu darba organizāciju un procesu [13].

25. Tāpēc iesaku Tiesai atzīt par pieņemamiem visus iesniedzējtiesas uzdotos prejudiciālos jautājumus.

Par lietu pēc būtības

Par pirmo prejudiciālo jautājumu

26. Ar pirmo prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā Tiesai jautā, vai Lēmumam Nr. 565/2014 ir tieša iedarbība tādā ziņā, ka, pirmkārt, tas piešķir Regulas Nr. 539/2001 I pielikuma sarakstā minētas trešās valsts pilsonim tiesības nesaņemt valsts vīzu ieceļošanai kādas no dalībvalstu – šā lēmuma adresātu teritorijā, ja viņa rīcībā ir uzturēšanās atļauja, ko minētā dalībvalsts atzīst par līdzvērtīgu savai valsts vīzai atbilstoši minētā lēmuma 3. panta 1. punkta b) apakšpunktam, un, otrkārt, nosaka minētajai dalībvalstij pienākumu šādos apstākļos atļaut ieceļošanu, kaut arī nav šīs vīzas.

27. *Blue Air*, Vācijas, Kipras un Nīderlandes valdības, pamatojoties uz būtībā saskanīgiem argumentiem, ierosina atbildēt noliedzoši uz šo jautājumu. Savukārt Komisija uzskata, ka ir jāatbild apstiprinoši [14].

28. Kā norādījusi Tiesa, sākot no zināmā sprieduma *Grad*, saistošajam spēkam, ko LESD 288. pants piešķir lēmumam, būtu pretrunā "principā noliegt, ka attiecīgās personas varētu prasīt lēmumā ietverto saistību izpildi". Gadījumos, kad lēmumā kādai dalībvalstij vai vairākām dalībvalstīm ir noteikts pienākums rīkoties noteiktā veidā, "tiesību akta lietderīgā iedarbība tiktu vājināta, ja privātpersonām attiecīgajā valstī tiktu liegts uz to atsaukties tiesvedības nolūkos un valsts tiesām – to ņemt vērā kā [Savienības] tiesību sastāvdaļu" [15].

29. Tomēr, lai lēmumā dalībvalstīm adresātēm noteiktajam pienākumam varētu būt tieša iedarbība attiecībās starp šīm dalībvalstīm un privātpersonām, šā pienākuma saturam ir jābūt bez nosacījumiem un pietiekami precīzam [16]. To, vai minētie kritēriji ir ievēroti, pārbauda katrā konkrētā gadījumā, ņemot vērā attiecīgās normas, uz kuru vēlas atsaukties tiesvedībā, būtību, vispārējo struktūru un formulējumu [17].

30. Pirms veikt šādu pārbaudi attiecībā uz Lēmumu Nr. 565/2014, ir jāapstājas pie Vācijas valdības izvirzītā argumenta, atbilstoši kuram iespēja atzīt šā lēmuma noteikumu tiešo iedarbību esot izslēgta jau saknē tā iemesla dēļ, ka šim lēmumam, kas tikai veicina administratīvu vienkāršošanu, nav mērķa piešķirt jebkādas tiesības privātpersonām.

13 Skat. nesenāko spriedumu, 2018. gada 10. decembris, *Wightman* u.c. (C-621/18, EU:C:2018:999, 30. punkts).

14 Savos rakstveida apsvērumos prasītājs pamatlietā, kurš vispārīgi atbildēja uz iesniedzējtiesas uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem, šķiet, labvēlīgi attiektos pret Lēmuma Nr. 565/2014 tiešas (horizontālas) iedarbības atzīšanu.

15 Spriedums, 1970. gada 6. oktobris, *Grad* (9/70, EU:C:1970:78, 5. punkts).

16 Spriedums, 1970. gada 6. oktobris, *Grad* (9/70, EU:C:1970:78, 9. punkts). Skat. arī spriedumus, 1990. gada 12. decembris, *Kaefer* un *Procacci* (C-100/89 un C-101/89, EU:C:1990:456, 24. punkts), un 1992. gada 10. novembris, *Hansa Fleisch Ernst Mundt* (C-156/91, EU:C:1992:423, 13. punkts).

17 Spriedums, 1970. gada 6. oktobris, *Grad* (9/70, EU:C:1970:78, 6. punkts).

31. Šis arguments, manuprāt, ir jānoraida.

32. No vienas puses, tiesību vai citu labvēlīgu subjektīvu juridisko situāciju atzīšana privātpersonām kā kompensācija par pienākumu, kas dalībvalstīm uzlikts saskaņā ar kāda lēmuma noteikumiem, veido šo tiesību normu atgriezenisko iedarbību, kas var būt neatkarīga no mērķa, ko ar lēmumu konkrēti iecerēts sasniegt kopumā [18]. Savukārt premisa, uz kuru balstās Vācijas valdības arguments, atbilstoši kuram Savienības tiesību normas tiešā iedarbība katrā ziņā ir saistīta ar to, ka Savienība atzīst privātpersonu, kas pret to vēršas tiesā, tiesības [19], manuprāt, tiek atspēkota Tiesas judikatūrā.

33. Nevēloties iesaistīties doktrinālajās debatēs par tiešās iedarbības dažādajām deklinācijām un par tās robežām ar citiem Savienības tiesību jēdzieniem, es tikai norādu, ka Tiesa jau sen ir atzinusi, ka tas, ka privātpersonas var vērsties tiesā par Savienības tiesību normu, kas uzliek pienākumus dalībvalstīm, nav atkarīgs no apstākļa, ka ar to ir iecerēts piešķirt tiesības privātpersonām, vismaz ne tajā gadījumā, kad uz minēto normu atsaucas nevis kā uz valsts tiesību normas, kam tā ir pretrunā, aizstājēju, bet kā uz valsts tiesību normu, valsts iestādes pieņemtu lēmumu un rīcības leģitimitātes parametru [20]. Tāpēc apstāklis, ka nedz dalībvalstīm adresētā lēmumā ietvertam noteikumam, uz kura tiešo iedarbību atsaucas, lai iebilstu pret tam pretrunā esošu valsts administratīvu lēmumu, nedz aktam, kurā tas iekļauts, nav mērķa piešķirt tiesības privātpersonām, nevar pats par sevi tikt uzskatīts par izšķirošu šādas iedarbības izslēgšanai [21].

34. Ar šādu premisu tātad ir jāpārbauda, vai Lēmums Nr. 565/2014 nolūkā ļaut personām ieceļot un provizoriski uzturēties savā teritorijā rada dalībvalstīm, tā adresātēm, pienākumu, kura saturs ir bez nosacījumiem un pietiekami precīzs, atzīt par līdzvērtīgām savām nacionālajām vīzām šā lēmuma 3. panta 1. punkta b) apakšpunktā minētās uzturēšanās atļaujas.

35. Šajā lietā šaubas, ko paudušas valdības, kuras ir sniegušas apsvērumus Tiesā, ir galvenokārt par beznosacījuma statusa prasību, jo Lēmuma Nr. 565/2014 3. panta 1. punktā ir atļauts, bet nav uzlikts pienākums dalībvalstīm, kurām šis lēmums adresēts, vienpusēji atzīt minētās tiesību normas b) apakšpunktā minēto uzturēšanās atļauju līdzvērtību savas valsts vīzām, un šāda atļaujas došana nedarbojas, ja vien minētās dalībvalstis nenolemj piemērot konkrēto lēmumu.

36. Dalība vienpusējās atzīšanas režīmā, ko ar Lēmumu Nr. 565/2014 tika iecerēts izveidot [22], tātad ir, kā tas turklāt ir konkrēti noteikts lēmuma 7. apsvērumā, *fakultatīva*. Turklāt, ja minētā lēmuma 2. panta 3. punkts precizē, ka, ja dalībvalstis, lēmuma adresātes, nolemj piemērot šo lēmumu, tās atzīst visus šā panta 1. un 2. punktā minētos dokumentus neatkarīgi no tā, kura dalībvalsts izsniegusi attiecīgo dokumentu, tad minētā lēmuma 3. panta 1. punkts dalībvalstīm, kas nolemj piemērot 2. pantu, izvēles kārtībā dod iespēju atzīt par līdzvērtīgām savām nacionālajām vīzām arī minētā 3. panta 1. punkta a) un b) apakšpunktā uzskaitītos dokumentus.

37. Atbilstoši pastāvīgajai judikatūrai Savienības tiesību norma ir bez nosacījumiem tad, ja tajā ir noteikts pienākums, kas nav nedz saistīts ar kādu nosacījumu, nedz arī tā izpildes vai seku ziņā tas ir pakārtots kādam Savienības iestāžu vai dalībvalstu aktam [23].

18 Šajā ziņā skat. 24. punktu 1990. gada 12. decembra spriedumā *Kaefer* un *Procacci* (C-100/89 un C-101/89, EU:C:1990:456).

19 Savu rakstveida apsvērumu 35. punktā Vācijas valdība lieto terminu "subjektiv-öffentlichen Rechten".

20 Attiecībā uz direktīvām skat. spriedumus, 1982. gada 19. janvāris, *Becker* (8/81, EU:C:1982:7, 25. punkts), 1977. gada 23. novembris, *Enka* (38/77, EU:C:1977:190, 18. punkts), 2000. gada 19. septembris, *Linster* (C-287/98, EU:C:2000:468, 38. un 39. punkts), un jaunākus spriedumus, 2006. gada 8. jūnijs, *Feuerbestattungsverein Halle* (C-430/04, EU:C:2006:374, 28. punkts), 2008. gada 17. jūlijs, *Flughafen Köln/Bonn* (C-226/07, EU:C:2008:429, 33. punkts), 2011. gada 17. novembris, *Aladzhov* (C-434/10, EU:C:2011:750, 32. punkts), un 2012. gada 5. septembris, *Rahman* u.c. (C-83/11, EU:C:2012:519, 25. punkts).

21 Tomēr ir lietderīgi, lai privātpersonai būtu interese, uz ko var atsaukties valsts tiesā, lai dalībvalstij uzliktās saistības tiktu izpildītas.

22 Skat. minētā lēmuma 9. un 10. apsvērumu un 1. pantu.

23 Šajā ziņā skat. spriedumus, 1994. gada 23. februāris, *Comitato di coordinamento per la difesa della cava* u.c. (C-236/92, EU:C:1994:60, 9. punkts), un 2006. gada 26. oktobris, *Pohl-Boskamp* (C-317/05, EU:C:2006:684, 41. punkts).

38. Minētā teksta stingrs piemērojums neapšaubāmi liktu secināt, ka Lēmuma Nr. 565/2014 noteikumi, it īpaši tā 3. pants, nav ar judikatūrā prasīto beznosacījuma rakstura statusu.

39. No vienas puses, ar minēto lēmumu ieviesto vienkāršoto režīmu personu kontrolei uz ārējām robežām nepiemēro dalībvalstīm – adresātēm, ja tās nav devušas atļauju, konkrēti deklarējot vēlmi pievienoties šim režīmam [24]. No otras puses, ja tās ir devušas šo atļauju, minētā lēmuma 3. panta 1. punkta a) un b) apakšpunktā uzskaitīto dokumentu līdzvērtība nacionālajām vīzām neizriet automātiski, bet gan vēl ir vajadzīgs, lai ieinteresētā dalībvalsts to konkrēti atzīst. Visbeidzot, šai pēdējai minētajai dalībvalstij atbilstoši tam pašam 3. panta 1. punktam ir iespēja izslēgt šādu atzīšanu gadījumā, kad vīzas vai uzturēšanās atļaujas ir piestiprinātas noteiktiem ceļošanas dokumentiem. Tātad ir jākonstatē, ka Lēmums Nr. 565/2014 neuzliek dalībvalstīm, šā lēmuma adresātēm, nedz beznosacījuma pienākumu atzīt šādu līdzvērtību, nedz piedalīties ar minēto lēmumu paredzētajā vienkāršotajā režīmā.

40. Tomēr neuzskatu par pareizu pabeigt analīzi, pamatojoties vienīgi uz šo konstatējumu.

41. Patiesībā no Tiesas judikatūras izriet, ka tas vien, ka Savienības tiesību norma, *lai iegūtu iedarbību*, ir jāpapildina ar kādu citu aktu, neizslēdz, ka tajā ietvertais noteikums, kas ietver pašu par sevi skaidru un precīzu pienākumu, kad tas ir kļuvis saistošs konkrētajai dalībvalstij [25], tiek uzskatīts par beznosacījuma noteikumu arī nolūkā atsaukties uz to tiesā kā uz valsts tiesību normas vai valsts iestādes pieņemta tai pretrunā esoša lēmuma leģitimitātes parametru [26]. Tas pats attiecas uz gadījumu, kad šādas tiesību normas piemērošana ir pakļauta termiņam [27] vai nosacījumam [28].

42. Gadījumā ar Lēmumu Nr. 565/2014 dalībvalsts pievienošanās šajā lēmumā noteiktajam režīmam – pievienošanās, kas atbilstoši šā lēmuma 5. pantam ir jāpaziņo Komisijai un jāpublicē *Oficiālajā Vēstnesī*, saskaņā ar 2. panta 3. punktu rada pienākumu atzīt, neskarot izņēmumus, ko konkrētā dalībvalsts noteikusi Pievienošanās aktā, visus minētā panta 1. un 2. punktā norādītos dokumentus neatkarīgi no tā, kura dalībvalsts izsniegusi attiecīgo dokumentu [29]. Neuzskatīt minēto pienākumu ne tikai par skaidru un precīzu, bet arī par beznosacījuma *pēc tam, kad attiecīgā dalībvalsts ir izvēlējusies piemērot šo lēmumu*, norādot iespējamos līdzvērtības atzīšanas izņēmumus robežās, kas noteiktas pēdējā minētā 2. panta 3. punktā, man šķiet šo secinājumu 37. punktā atgādinātās judikatūras pārāk formāla piemērošana.

43. Analīze tomēr kļūst sarežģītāka, kad pāriet no Lēmuma Nr. 565/2014 2. panta uz šā paša lēmuma 3. pantu. Kā jau sacīts iepriekš, minētais pants neuzliek dalībvalstīm, lēmuma adresātēm, pienākumu, kāds paredzēts minētā 2. panta 3. punktā, atzīt visu tajā minēto dokumentu līdzvērtību savām nacionālajām vīzām, bet dod tām iespēju veikt šādu atzīšanu.

44. Ņemot vērā Rumānijas lēmumu vienpusēji atzīt Lēmuma Nr. 565/2014 3. panta 1. punkta b) apakšpunktā minētās uzturēšanās atļaujas, ko šī dalībvalsts paziņoja Komisijai, kas to publicēja *Oficiālajā Vēstnesī*, vai var uzskatīt, ka Regulas Nr. 539/2001 I pielikuma sarakstā minētas trešās valsts pilsonis, kura rīcībā ir atzīstamajos dokumentos ietilpstoša uzturēšanās atļauja, var tiesiski atsaukties uz minēto 3. pantu, lai apstrīdētu tā ieceļošanas Rumānijā atteikuma leģitimitāti, ko viņam izdevušas minētās dalībvalsts iestādes, jo viņam nebija valsts vīzas?

24 Skat. Lēmuma Nr. 565/2014 5. pantu.

25 Skat. spriedumu, 1992. gada 10. novembris, *Hansa Fleisch Ernst Mundt* (C-156/91, EU:C:1992:423, 20. punkts).

26 Tāda arī bija situācija lietā, kurā tika taisīts 1970. gada 6. oktobra spriedums *Grad* (9/70, EU:C:1970:78).

27 Skat. spriedumu, 1992. gada 10. novembris, *Hansa Fleisch Ernst Mundt* (C-156/91, EU:C:1992:423, 19. punkts).

28 Skat. 1990. gada 12. decembra spriedumu *Kaefer* un *Procacci* (C-100/89 un C-101/89, EU:C:1990:456, 27. punkts), kurā norādītajā Lēmuma Nr. 86/283 tiesību normā paredzētais pienākums bija pakļauts savstarpīguma nosacījumam.

29 Šajā ziņā skat. Komisijas 2013. gada 21. jūnija priekšlikumu; COM(2013) 441 *final*, 3. lpp.

45. Manuprāt, nedz šo secinājumu 37. punktā atgādinātā judikatūra, nedz plašā novērtējuma brīvība, ko Lēmuma Nr. 565/2014 3. panta 1. punkts paredz dalībvalstīm, šā lēmuma adresātēm, attiecībā uz tajā minēto dokumentu līdzvērtības atzīšanu, neliedz dot apstiprinošu atbildi uz šo jautājumu.

46. Īstenībā, lai gan Savienības tiesību normas beznosacījuma statusa prasība, lai uz to varētu atsaukties tiesā, ir ar invertētu novērtējuma brīvības samērīguma saiti saistīta ar dalībvalstīm doto novērtējuma brīvību [30], Tiesa bieži ir vairāk koncentrējusies uz veidu, kādā šī brīvība izmantota, nevis uz tās tvērumu [31], it īpaši, kad atsauce ir bijusi uz minētā noteikuma "aizliedzošu tiešo iedarbību" [32]. Vairāk vai mazāk plašas novērtējuma brīvības pastāvēšana, ko konkrētais noteikums atstāj dalībvalstīm, tātad nešķiet nenovēršami izraisām to, ka būtu jāizslēdz iespēja atsaukties uz to tiesā kā uz valsts tiesību normu vai valsts administratīvo iestāžu pieņemtu lēmumu un rīcības leģitimitātes parametru [33]. Šajā pašā perspektīvā, kas ir drīzāk būtiska, nevis formāla, runājot par direktīvas noteikumiem, Tiesa precizēja, ka nebūtu attaisnojami atņemt privātpersonām tiesības atsaukties uz minētajiem noteikumiem valsts tiesās pēc tam, kad attiecīgā dalībvalsts ir izmantojusi savas (arī plašās) izvērtēšanas tiesības, kas tai ir minētās direktīvas īstenošanā [34].

47. Atbilde uz šo secinājumu 44. punktā izklāstīto jautājumu tātad ir atkarīga galvenokārt no atbildes uz jautājumu, vai tad, kad attiecīgā dalībvalsts ir nolēmusi piemērot Lēmuma Nr. 565/2014 3. pantu, nenorādot izņēmumus, kā to izdarīja Rumānija, vai minētajai dalībvalstij ir jāatzīst minētā panta 1. punktā minēto dokumentu līdzvērtība nacionālajām vīzām bez iespējas katrā atsevišķā gadījumā lemt par šādu atzīšanu vai neatzīšanu.

48. Kad sēdes laikā Tiesa uzdeva šo jautājumu Vācijas un Kipras valdībām, tās atbildēja noliedzoši. Mani tomēr šī atbilde nepārliecina.

49. Apstāklis, ka ar Lēmumu Nr. 565/2014 ieviestais režīms ir balstīts uz vienpusēju atzīšanu no valstu, šā lēmuma adresāšu, puses, nedrīkst likt aizmirst faktu, ka šis lēmums izveido kopīgus noteikumus par ārējo robežu kontroli un ka minēto normu mērķis ir kontroļu vienkāršošana. Būtu pretrunā šim mērķim un galu galā arī minētā lēmuma lietderīgajai iedarbībai uzskatīt, ka dalībvalstis, kuras nolēmušas pievienoties ar šo lēmumu ieviestajam režīmam un paziņojušas šo lēmumu Komisijai, var no tā atsevišķos gadījumos atkāpties, saglabājot iespēju atteikt ieceļošanu Regulas Nr. 539/2001 I pielikuma sarakstā minētas trešās valsts pilsonim, kura rīcībā ir kāds no Lēmuma Nr. 565/2014 3. pantā minētajiem, tiesiski izdotiem un spēkā esošiem dokumentiem, aizbildinoties ar to, ka viņam nav nacionālās ieceļošanas vai tranzīta vīzas. Šāda Lēmuma Nr. 565/2014 interpretācija būtu arī pretrunā tiesiskās drošības principam, ko iecerēts pasargāt ar dalībvalsts paziņojuma Komisijai publicēšanu, ko veic saskaņā ar minētā lēmuma 5. pantu.

50. No tā izriet, ka pēc tam, kad konkrētā dalībvalsts ir paziņojusi Komisijai savu ieceri piemērot Lēmumu Nr. 565/2014 un atzīt tā 3. panta 1. punktā uzskaitītos dokumentus kā līdzvērtīgus savām nacionālajām vīzām, tai ir pienākums pildīt pieņemto lēmumu.

30 1990. gada 12. decembra spriedumā *Kaefer* un *Procacci* (C-100/89 un C-101/89, EU:C:1990:456, 26. punkts), Tiesa apliecināja, ka noteikums ir beznosacījuma tad, ja tas neatstāj dalībvalstīm nekādu novērtējuma brīvību.

31 Attiecībā uz direktīvām skat., piemēram, spriedumus, 2004. gada 5. oktobris, *Pfeiffer* u.c. (no C-397/01 līdz C-403/01, EU:C:2004:584, 105. punkts), un 2007. gada 28. jūnijs, *JP Morgan Fleming Claverhouse Investment Trust* un *The Association of Investment Trust Companies* (C-363/05, EU:C:2007:391, 59. un 60. punkts).

32 Attiecībā uz direktīvām skat., piemēram, spriedumus, 1996. gada 24. oktobris, *Kraaijeveld* u.c. (C-72/95, EU:C:1996:404, 59.–61. punkts), 2000. gada 19. septembris, *Linster* (C-287/98, EU:C:2000:468, 36. un 37. punkts, kā arī ģenerāladvokāta F. Ležē [*Ph. Léger*] secinājumus lietā C-287/98, EU:C:2000:3, 73. un nākamie punkti), 1996. gada 7. marts, *Associazione Italiana per il WWF* u.c., C-118/94, EU:C:1996:86, 17.–26. punkts), 2014. gada 15. maijs, *Almos Agrárkülkereskedelmi* (C-337/13, EU:C:2014:328, 34. punkts); 2004. gada 7. septembris, *Waddenvereniging* un *Vogelbeschermingsvereniging* (C-127/02, EU:C:2004:482, 66. punkts). Skat. arī ģenerāladvokāta Ī. Bota [*Y. Bot*] secinājumus lietā *Rahman* u.c. (C-83/11, EU:C:2012:174, 81. punkts). Attiecībā uz lēmumiem skat. spriedumu, 1992. gada 10. novembris, *Hansa Fleisch Ernst Mundt* (C-156/91, EU:C:1992:423, 15. punkts).

33 Vēl aizvien attiecībā uz direktīvām skat. spriedumus, 2008. gada 17. jūlijs, *Flughafen Köln/Bonn* (C-226/07, EU:C:2008:429, 33. un 34. punkts), un 2015. gada 6. oktobris, *T-Mobile Czech Republic* un *Vodafone Czech Republic* (C-508/14, EU:C:2015:657, 53. punkts).

34 Skat. spriedumu, 2001. gada 18. oktobris, *Gharehveran* (C-441/99, EU:C:2001:551, 39.–44. punkts).

51. Šis secinājums nav pretrunā Lēmuma Nr. 565/2014 7. apsvērumam, saskaņā ar kuru dalībai ar šo lēmumu ieviestajā režīmā "vajadzētu būt fakultatīvai, neuzliekot dalībvalstīm pienākumus papildus tiem, kas noteikti [attiecīgajā] Pievienošanās aktā [..]". Šim lēmumam un ar to ieviestajam vienkāršotajam režīmam, kam dalībvalstis, adresātes, pievienojas brīvprātīgi, ir mērķis mazināt minēto dalībvalstu Pievienošanās aktā paredzēto pienākumu sistemātiski prasīt Regulas Nr. 539/2001 I pielikuma sarakstā minēto trešo valstu pilsoņiem valsts ieceļošanas vai tranzīta vīzu, atvieglojot administratīvo slogu, ko šāds pienākums uzliek personām, kurām jau veiktas stingras pārbaudes dokumenta izdevējā dalībvalstī.

52. Pamatojoties uz iepriekš izklāstītajiem apsvērumiem, iesaku Tiesai uz pirmo prejudiciālo jautājumu atbildēt tā, ka Lēmums Nr. 565/2014 ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts, [lēmuma] adresāte, kas nolēma atzīt minētā lēmuma 3. panta 1. punktā uzskaitīto dokumentu līdzvērtību savām nacionālajām vīzām, neparedzot izņēmumus, un to paziņoja Komisijai atbilstoši lēmuma 5. pantam, sākot no šā paziņojuma publicēšanas dienas *Oficiālajā Vēstnesī*, nevar atteikt ieceļošanu kādam Regulas Nr. 539/2001 I pielikuma sarakstā minētas trešās valsts pilsonim, kura rīcībā ir kāds no iepriekš minētā 3. panta 1. punktā minētajiem, tiesiski izdotiem un spēkā esošiem dokumentiem, tikai tā iemesla dēļ, ka viņam nav valsts vīzas. Par Lēmumu Nr. 565/2014 var celt prasību tiesā trešās valsts pilsonis, kuram iepriekš aprakstītajos apstākļos ir atteikta ieceļošana minētās dalībvalsts teritorijā vai tranzīts caur to, lai apstrīdētu atteikuma lēmuma leģitimitāti.

Par otro prejudiciālo jautājumu

53. Ar otro prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā Tiesai jautā, vai tad, ja gaisa pārvadātājs, kas tieši vai ar savu pārstāvju starpniecību izlidošanas lidostā atsaka pasažierim iekāpšanu gaisa kuģī, norādot uz galamērķa valsts iestāžu izteiktu ieceļošanas atteikumu valsts vīzas neesamības dēļ, ir jāuzskata par šīs dalībvalsts emanāciju, attiecībā uz kuru konkrētais pasažieris var izvirzīt Lēmuma Nr. 565/2014 noteikumus, lai saņemtu kompensāciju par pārvadājumu līguma pārkāpumu. Citiem vārdiem sakot, Tiesa tiek lūgta spriest par iespēju privātpersonai vērsties tiesā pret sabiedrību, ar kuru tā noslēgusi gaisa pārvadājumu līgumu, par tādu pienākumu neizpildi, kas bija jāpilda galamērķa dalībvalstij, ievērojot atvasinātu tiesību aktu saistībā ar robežpārbaudēm, konkrētajā gadījumā Lēmumu Nr. 565/2014.

54. Uzreiz teikšu, ka, tāpat kā Nīderlandes valdībai, man ir sarežģīti pilnībā aptvert šā jautājuma nozīmi, ņemot vērā pamatlietas būtībā līgumisko raksturu. Neuzņemot D.Z. reisā, *Blue Air* nav sniegusi pakalpojumu, kas tai bija jāsniedz saskaņā ar pārvadājumu līgumu, ko tā bija noslēgusi ar D.Z. Jautājums, vai šādas rīcības rezultātā var iestāties atbildība par neizpildi un vai ar šādu vai citu pamatojumu tā dod D.Z. tiesības saņemt kompensāciju par nodarīto kaitējumu, nav atkarīgs no D.Z. iespējas atsaukties tiesā attiecībā pret *Blue Air* uz Rumānijas saistībām, kas tai jāpilda saskaņā ar Lēmumā Nr. 565/2014, kuram minētā dalībvalsts nolēma pievienoties, ieviesto režīmu.

55. Ar šādu premisu, tāpat kā visas ieinteresētās puses, kuras sniedza apsvērumus šajā lietā, izņemot D.Z., uzskatu, ka uz otro prejudiciālo jautājumu ir jāatbild noliedzoši.

56. Tik tiešām, lēmuma saistošais raksturs, uz ko balstās iespēja izmantot to valsts tiesā [35], pastāv tikai attiecībā pret dalībvalstīm – šā lēmuma adresātēm. Dalībvalstīm adresēts lēmums tātad nevar radīt pienākumus privātpersonām un tādējādi uz to nevar atsaukties attiecībā uz privātpersonām [36].

35 Spriedums, 1970. gada 6. oktobris, *Grad* (9/70, EU:C:1970:78, 5. punkts).

36 Šajā ziņā attiecībā uz direktīvām skat. spriedumu, 1986. gada 26. februāris, *Marshall* (152/84, EU:C:1986:84, 48. punkts).

57. Kaut arī 27. punktā spriedumā *Farrell*[37] Tiesa precizēja, ka uz atvasinātajām Savienības tiesību normām, kas var radīt tiešas sekas, privātpersona var atsaukties "attiecībā pret organizāciju vai struktūru, kura ir valsts pakļautībā vai kontrolē vai kurai ir īpašas pilnvaras salīdzinājumā ar noteikumiem, kas piemērojami attiecībās starp privātpersonām"[38], šī judikatūra nav piemērojama pamatlietas apstākļos.

58. Kā pareizi norādījusi Komisija, nedz aviosabiedrības, nedz to darbinieki, nedz to pārstāvji, nedz pilnvarotās personas, kas veic ceļošanas dokumentu atbilstības pārbaudi izlidošanas dalībvalsts lidostā, nevar tikt uzskatīti par pilnvarotiem veikt robežpārbaudes funkcijas. Tātad šiem tiesību subjektiem nav nekādu pilnvaru atteikt vai atļaut kādam trešās valsts pilsonim ieceļot galamērķa dalībvalsts teritorijā.

59. Ir taisnība, ka saskaņā ar 1985. gada 14. jūnija Konvencijas, ar ko īsteno Šengenas nolīgumu un kas parakstīta Šengenā 1990. gada 19. jūnijā[39], 26. panta 1. punkta b) apakšpunktu un Direktīvu 2001/51[40], kas papildina un precizē minētā panta piemērošanas nosacījumus, pārvadātājiem, kuri pārvadā ārzemju pilsoņus dalībvalstu teritorijā, ir jāveic konkrēti kontroles pienākumi[41] un it īpaši tiem "ir jāveic visi vajadzīgie pasākumi, lai nodrošinātu [pārliecinātos], ka ārvalstniekiem, ko pārvadā ar gaisa vai jūras transportu, ir ceļošanas dokumenti, kas vajadzīgi, lai ieceļotu [dalībvalstu] teritorijā". Turklāt, pamatojoties uz minētā panta 2. punktu, dalībvalstis apņemas [atbilstīgi to konstitucionālajām tiesībām] ieviest sankcijas pret pārvadātājiem, kas no trešās valsts to teritorijā ar gaisa vai jūras transportu nogādā ārvalstniekus, kuriem nav vajadzīgo ceļošanas dokumentu[42].

60. Tomēr tas, ka Savienības tiesībās un/vai valsts tiesībās ir paredzēti šādi pienākumi un sankcijas, nenozīmē, ka gaisa pārvadātāji, kuri veic pasažieru ceļošanas dokumentu pārbaudi pirms viņu iekāpšanas gaisa kuģī izlidošanas dalībvalsts lidostā, lai nodrošinātu, ka šo personu rīcībā ir ieceļošanai galamērķa dalībvalstī prasītie dokumenti, ir uzskatāmi par šo dalībvalstu emanācijām, nedz ka šīs kontroles ir kvalificējamas kā "robežpārbaudes" Šengenas Robežu kodeksa[43] izpratnē, nedz arī ka šo pārvadātāju darbinieki, pārstāvji vai pilnvarotās personas ir pielīdzināmi "robežsargiem" šī paša kodeksa izpratnē[44].

37 Spriedums, 2017. gada 10. oktobris (C-413/15, EU:C:2017:745).

38 Skat. arī spriedumu, 1990. gada 12. jūlijs, *Foster* u.c. (C-188/89, EU:C:1990:313, 20. punkts).

39 OV 2000, L 239, 1. lpp.

40 Padomes Direktīva 2001/51/EK (2001. gada 28. jūnijs), ar ko papildina 26. pantu Konvencijā, ar kuru īsteno 1985. gada 14. jūnija Šengenas Līgumu (OV 2001, L 187, 45. lpp.).

41 Aviosabiedrību veiktās kontroles var iedalīt trīs tipos: i) identitātes pārbaudes, ko veic komerciālu apsvērumu dēļ reģistrācijas brīdī, lai pārbaudītu pasažiera, kuram ir uz konkrēto vārdu izdota biļete, identitāti vai tās personas identitāti, kura norāda, ka tai, piemēram, ir tiesības uz dažām atlaidēm; ii) pārbaudes, ko veic drošības apsvērumu dēļ ārkārtas gadījumos un apstākļos, piemēram, gadījumā, kad ir aizdomas par kāda ceļotāja uzvedību, kas var apdraudēt sabiedrisko kārtību vai pārējo ceļotāju drošību; iii) pārbaudes, lai novērstu sankcijas tiesiskajā regulējumā par pārvadātāju atbildību gadījumos, kad tie pārvadā personas, kurām nav vajadzīgo ceļojuma dokumentu, šajā ziņā skat. toreizējā komisāra A. Vitorīno [*A. Vitorino*] 2001. gada 5. jūlija atbildi, ko viņš sniedza uz Parlamenta jautājumu par *Air France* pirms iekāpšanas gaisa kuģos veiktajām sistemātiskajām identitātes pārbaudēm Šarla de Golla [*Charles de Gaulle*] lidostā un kas pieejama tīmekļvietnē http://www.europarl.europa.eu/sides/getAllAnswers.do?reference=E-2001-1486&language=IT.

42 Lieta, kurā tika taisīts 2014. gada 4. septembra spriedums *Air Baltic Corporation* (C-575/12, EU:C:2014:2155), bija par šādas sankcijas piemērošanu, ko Lietuvas iestādes piemēroja *Air Baltic*. Kāda cita lieta par sankciju, ko Ungārijas iestādes noteikušas sabiedrībai *Ryanair*, Tiesā tiek pašlaik izskatīta (skat. lietu C-754/18, *Ryan Air Designated Activity Company*).

43 Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2016/399 (2016. gada 9. marts) par Savienības Kodeksu par noteikumiem, kas reglamentē personu pārvietošanos pār robežām (Šengenas Robežu kodekss (OV 2016, L 77, 1. lpp.). Saskaņā ar minētā kodeksa 2. panta 11) punktu "robežpārbaudes" ir "pārbaudes, ko veic robežšķērsošanas vietās, lai nodrošinātu, ka personām, tostarp viņu transportlīdzekļiem un mantām drīkst atļaut ieceļot dalībvalstu teritorijā vai izceļot no tās". Šajā ziņā skat. 2018. gada 13. decembra spriedumu *Touring Tours und Travel* un *Sociedad de Transportes* (C-412/17, EU:C:2018:1005, 45. punkts un tajā minētā judikatūra), kurā Tiesa precizēja, ka ceļošanas dokumentu kontroles, ko veic pārvadāšanas uzņēmumi starptautiskos pārvadājumos autobusā, ciktāl tās tiek veiktas dalībvalsts teritorijas iekšienē, konkrēti gadījumā, kad ceļotāji iekāpj autobusā starptautiskā ceļojuma sākumā, nevis "pie robežas" vai "robežas šķērsošanas brīdī", nav robežpārbaudes.

44 "Robežsarga" jēdziens ir definēts Šengenas kodeksa 2. panta 14) punktā kā "jebkurš valsts iestādes darbinieks, kurš saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem norīkots robežšķērsošanas vietā, pie robežas vai robežas tiešā tuvumā un kurš saskaņā ar šo regulu un valsts tiesību aktiem veic robežkontroles uzdevumus".

61. Kā pareizi norādījusi Vācijas valdība, spriedums *Touring Tours und Travel* un *Sociedad de Transportes* [45] neļauj izdarīt atšķirīgu secinājumu. Ir taisnība, ka minētajā nolēmumā Tiesa uzskatīja, ka ceļošanas dokumentu kontroles, kas jāveic pasažieru pārvadājuma uzņēmumam, kurš sniedz regulārus pārvadājuma pakalpojumus, veicot pārrobežu reisus ar autobusu Šengenas zonas iekšienē, un šīs kontroles ir paredzētas gan kā vispārējs kādas dalībvalsts noteikts likumisks pienākums, gan kā īpašs likumisks pienākums, kas izriet no minētās policijas iestādes pieņemtiem individuāliem lēmumiem, par to neievērošanu paredzot soda maksājumu, ir jāuzskata par kontrolēm, ko šis pārvadātājs, lai gan tam nav publiskās varas prerogatīvu, veic, pakļaujoties minētās policijas iestādes "rīkojumiem un kontrolei". Tomēr šis apgalvojums ir ierobežots un attiecas tikai uz tās lietas kontekstu, kurā tika taisīts minētais spriedums un kurā Tiesa tika lūgta noskaidrot, vai minētās kontroles ietilpst Regulas Nr. 562/2006, kura bija spēkā pirms pašreizējā Šengenas Robežu kodeksa, 21. panta a) punkta piemērošanas jomā un vai tās veido "policijas kompetenču īstenošanu" ar robežpārbaudēm līdzvērtīgu iedarbību. Tāpēc tas neļauj izdarīt secinājumus par iespēju uzskatīt gaisa pārvadātājus, kuri veic ceļošanas dokumentu pārbaudes pirms iekāpšanas gaisa kuģī, par organizācijām vai struktūrām sprieduma *Farrell* [46] 27. punkta izpratnē.

62. Iepriekš izklāstīto iemeslu dēļ uzskatu, ka uz otro prejudiciālo jautājumu ir jāatbild tā, ka gaisa pārvadātāju, kurš tieši vai ar savu pārstāvju starpniecību izlidošanas dalībvalsts lidostā atsaka pasažierim iekāpšanu, atsaucoties uz galamērķa dalībvalsts iestāžu atteikumu atļaut šai personai ieceļot attiecīgajā valstī valsts vīzas neesamības dēļ, nevar uzskatīt par šīs dalībvalsts emanāciju, no kuras konkrētais pasažieris var prasīt pildīt pienākumus, kas uzlikti dalībvalstīm, kuras piemēro Lēmumu Nr. 565/2014.

Par trešo prejudiciālo jautājumu

63. Ar trešo prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā Tiesai jautā, vai aviosabiedrība tieši vai ar savu pārstāvju vai pilnvaroto personu starpniecību izlidošanas lidostā var atteikties uzņemt reisā pasažieri, pamatojoties uz galamērķa dalībvalsts iestāžu lēmumu atteikt ieceļošanu, iepriekš neizdodot un neizsniedzot minētajai personai nekādu rakstisku un pamatotu lēmumu par ieceļošanas atteikumu atbilstoši Regulas Nr. 562/2006 13. pantam.

64. Arī šis prejudiciālais jautājums, manuprāt, pārsniedz līgumisko kontekstu, kurā iekļaujas pamatlietā izskatāmais strīds.

65. Aviosabiedrības atteikums ļaut iekāpt gaisa kuģī pasažierim, kas noslēdzis pārvadājumu līgumu ar šo sabiedrību, kaut arī atteikums ir balstīts uz galamērķa dalībvalsts iestādes pieņemtu lēmumu, atbilstoši kuram minētais pasažieris nedrīkst ieceļot minētās dalībvalsts teritorijā, tomēr ir un paliek līgumiska rīcība. Kā jau tika sacīts atbildē uz otro prejudiciālo jautājumu, ceļošanas dokumentu pārbaudes, kas aviosabiedrībām jāveic saskaņā ar Savienības vai valsts tiesībām, nav robežpārbaudes un atteikums iekāpt gaisa kuģī nav pielīdzināms atteikumam ieceļot galamērķa dalībvalsts teritorijā, lai gan tam var būt identiskas sekas, jo liedz pasažierim iekļūt minētajā teritorijā.

66. Apstāklis, ka iekāpšanas atteikumu attaisno aviosabiedrības vēlme nepārkāpt lidojuma galamērķa dalībvalsts tiesību aktus imigrācijas jomā, pakļaujot sevi sankcijām, tostarp krimināl sankcijām, ja tā pārvadātu pasažierus, kuriem nav minētās valsts robežas šķērsošanai prasīto dokumentu, *negroza* šā atteikuma *līgumisko raksturu*.

45 Spriedums, 2018. gada 13. decembris (C-412/17, EU:C:2018:1005, 48. un 49. punkts).

46 Spriedums, 2017. gada 10. oktobris (C-413/15, EU:C:2017:745).

67. No tā izriet, ka, liedzot pasažierim iekāpt gaisa kuģī, aviosabiedrība attiecībā pret šo pasažieri uzņemas sekas, kuras izriet no pārvadājumu līguma, kas noslēgts ar šo pasažieri, pārkāpuma, – kas jāvērtē atbilstoši līguma noteikumiem un līgumam piemērojamiem tiesību aktiem –, kā arī, kā redzēsim vēlāk, šī sabiedrība kļūst pakļauta Regulas Nr. 261/2004 noteikumiem, ja ir izpildīti priekšnoteikumi tās piemērošanai.

68. Šādā kontekstā informācija, ko saņēmušas galamērķa dalībvalsts iestādes, kā arī minēto iestāžu pieņemtie ieteikumi un nostājas par pasažiera rīcībā esošo ceļošanas dokumentu neatbilstību tiem, kas vajadzīgi ieceļošanai minētajā dalībvalstī, ir tikai elementi, uz kuru pamata aviosabiedrība nosaka savu līgumisko rīcību, tāpat kā tie, kurus var iegūt no piemērojamā tiesiskā regulējuma tiešas pārbaudes un no iepazīšanās ar iespējamām datubāzēm.

69. Katrā ziņā ir jānorāda, ka pretēji tam, ko *Blue Air* apgalvo savos rakstveida apsvērumos, nevar uzskatīt, ka par D.Z. tika pieņemts lēmums atteikt viņam ieceļošanu Rumānijas teritorijā šīs dalībvalsts robežas šķērsošanai prasīto dokumentu neesamības dēļ. Šādu lēmumu varēja pieņemt tikai kompetentās Rumānijas iestādes Regulas Nr. 562/2006 II nodaļas izpratnē veiktas robežpārbaudes ietvaros – kas paredzēja D.Z. fizisku klātbūtni uz robežas – ievērojot minētās regulas 13. pantā paredzētās būtiskās formas prasības. Vēl jo mazāk var uzskatīt, kā to apgalvojusi *Blue Air*, ka par D.Z. ir pieņemts "galīgs" atteikums ļaut viņam ieceļot Rumānijas teritorijā šim nolūkam nepieciešamo ceļošanas dokumentu neatbilstības dēļ, jo D.Z. nebija no kompetentajām Rumānijas iestādēm saņēmis nekādu paziņojumu par šādu lēmumu un tātad viņam netika dota iespēja īstenot Regulas Nr. 562/2006 13. panta 3. punktā paredzētās tiesības iesniegt pārsūdzību.

70. Ievērojot iepriekš izklāstītos apsvērumus, iesaku Tiesai atbildēt uz trešo prejudiciālo jautājumu tā, ka apstāklis, ka aviosabiedrības atteikums uzņemt pasažieri reisā starp divām dalībvalstīm, kuras neietilpst Šengenas zonā, ir balstīts uz lidojuma galamērķa dalībvalsts kompetento iestāžu informāciju, ieteikumiem vai lēmumiem par pasažiera rīcībā esošo ceļošanas dokumentu atbilstību tiem, kas prasīti šīs dalībvalsts robežas šķērsošanai, neļauj pats par sevi atbrīvot aviosabiedrību no sekām, kas, balstoties uz līgumu un tam piemērojamiem tiesību aktiem, tiek saistītas ar pārvadājumu pakalpojuma nesniegšanu.

Par ceturto prejudiciālo jautājumu

71. Ceturtais prejudiciālais jautājums ir par to, kā interpretēt Regulas Nr. 261/2004 2. panta j) punktu. Iesniedzējtiesa būtībā Tiesai jautā, vai saskaņā ar minēto pantu no regulas piemērošanas jomas ir izslēgti visi "iekāpšanas atteikuma" gadījumi, kurus aviosabiedrība attaisno ar pasažiera rīcībā esošo ceļošanas dokumentu domājamu neatbilstību, pat ja ar tiesas nolēmumu ir konstatēts, ka minētie dokumenti bija atbilstoši un ka iekāpšanas atteikums šā iemesla dēļ bija nepamatots.

72. Šajā ziņā ir jāatgādina, ka Regulas Nr. 261/2004 2. panta j) punkts izslēdz "iekāpšanas atteikuma" kvalifikāciju un tātad šīs regulas piemērošanu divu veidu apstākļu dēļ. Pirmais veids attiecas uz to, ka pasažieris nav ievērojis šīs regulas 3. panta 2. punktā minētos nosacījumus. Otrais veids ir saistīts ar gadījumiem, kad šis atteikums ir "pienācīgi pamatots", "piemēram, veselības stāvokļa, drošības vai nepiemērotu ceļojuma dokumentu dēļ" [47]. *Blue Air* izvirzītie attaisnojumi atteikumam uzņemt D.Z. reisā, kuri attiecas uz Rumānijas iestāžu ieņemto nostāju par valsts vīzas nepieciešamību ieceļošanai Rumānijā, ietilpst otrajā apstākļu veidā.

47 Skat. spriedumu, 2012. gada 4. oktobris, *Finnair* (C-22/11, EU:C:2012:604, 29. punkts).

73. Interpretējot Regulas Nr. 261/2004 2. panta j) punktu, ievērojot tās kontekstu un tiesiskā regulējuma, kurā tā ietilpst, izvirzītos mērķus, kas izklāstīti šīs regulas 3., 4., 9. un 10. apsvērumā un izriet no tās sagatavošanas darbiem [48], Tiesai jau ir bijusi iespēja apgalvot, ka minētajā noteikumā ietvertajam "iekāpšanas atteikuma" jēdzienam "ir [..] plaš[a] nozīm[e], iekļaujot visus gadījumus, kuros gaisa pārvadātājs atsakās pārvadāt pasažieri" [49]. Pēc Tiesas uzskata, šā jēdziena šaura interpretācija būtu pretrunā Regulas Nr. 261/2004 mērķim, kas, kā norādīts tās 1. apsvērumā, ir nodrošināt augsta līmeņa pasažieru aizsardzību [50].

74. Tātad gan plašajam tvērumam, ko Tiesa piešķīrusi minētajam jēdzienam, gan ar Regulu Nr. 261/2004 izvirzītajiem mērķiem būtu pretrunā interpretēt minētās regulas 2. panta j) punktā ietverto izņēmumu, kas ir saistīts ar "pamata [iemeslu] iekāpšanu atteikt" pastāvēšanu, tādējādi, ka aviosabiedrībai ir pietiekami norādīt uz šādiem iemesliem, piemēram, neatbilstošiem ceļošanas dokumentiem, lai izvairītos no minētās regulas piemērošanas un liegtu pasažierim, kuram atteikta iekāpšana, tiesības saņemt regulas 7. pantā noteikto kompensāciju.

75. Citiem vārdiem sakot, jautājums, vai aviosabiedrības atteikums uzņemt pasažieri reisā ir vai nav kvalificējams kā "iekāpšanas atteikums" Regulas Nr. 261/2004 2. panta j) punkta izpratnē, ir atkarīgs nevis no šā atteikuma attaisnojumam norādīto iemeslu tipoloģijas, bet no šo iemeslu pamatotības. No tā izriet, ka "iekāpšanas atteikums" var pastāvēt arī gadījumā, kad šāds atteikums ir pamatots ar iemesliem, kas ir saistīti ar pasažiera rīcībā esošo ceļošanas dokumentu atbilstību, vai, kā apgalvo *Blue Air*, ar galamērķa dalībvalsts iestāžu ieņemto nostāju par šādu atbilstību, ja izrādās, ka minētie attaisnojumi ir nepamatoti [51].

76. To ņemot vērā, neuzskatu, ka to iemeslu nepamatotības konstatācija, kuri pamudināja aviosabiedrību atteikt iekāpšanu, pati par sevi ir pietiekama, lai secinātu, ka ir jāpiemēro Regula Nr. 261/2004. Atsauce minētās regulas 2. panta j) punktā uz iemeslu, kas attaisnoja neuzņemšanu reisā, "saprātīgumu" mani vedina uzskatīt, ka Savienības likumdevējs ir iecerējis noteikt aviosabiedrībām galvenokārt pienākumu izrādīt rūpību minēto iemeslu pamatotības izvērtējumā, tādējādi neizslēdzot iespēju, ka šādā vērtējumā pieļautu kļūdu var, ievērojot visus attiecīgos apstākļus, uzskatīt par atvainojamu.

77. Tam par labu, šķiet, liecina arī Regulas Nr. 261/2004 sagatavošanas darbi. Ja Komisijas sākotnējā priekšlikumā nebija "iekāpšanas atteikuma" jēdziena definīcijas, uz vajadzību ieviest šādu definīciju norādīja Parlaments pirmajā lasījumā ar grozījumu, kas bez turpmāka precizējuma no šā jēdziena izslēdza "gadījumus, kad iekāpšana tiek atteikta nesavaldīgas uzvedības, veselības stāvokļa vai drošības,

48 It īpaši no Priekšlikuma Eiropas Parlamenta un Padomes regulai, ar ko paredz kopīgus noteikumus par kompensāciju un atbalstu pasažieriem sakarā ar iekāpšanas atteikumu un lidojumu atcelšanu vai ilgu kavēšanos, ko Eiropas Kopienu Komisija iesniegusi 2001. gada 21. decembrī (COM(2001) 784, galīgā redakcija).

49 Skat. spriedumus, 2012. gada 4. oktobris, *Finnair* (C-22/11, EU:C:2012:604, 22. punkts), un 2012. gada 4. oktobris, *Rodríguez Cachafeiro* un *Martínez-Reboredo Varela-Villamor* (C-321/11, EU:C:2012:609, 24. punkts).

50 Šajā ziņā skat. spriedumus, 2006. gada 10. janvāris, *IATA* un *ELFAA* (C-344/04, EU:C:2006:10, 69. punkts), 2008. gada 22. decembris, *Wallentin-Hermann* (C-549/07, EU:C:2008:771, 18. punkts), 2012. gada 4. oktobris, *Finnair* (C-22/11, EU:C:2012:604, 23. punkts), un 2012. gada 4. oktobris, *Rodríguez Cachafeiro* un *Martínez-Reboredo Varela-Villamor* (C-321/11, EU:C:2012:609, 25. punkts).

51 Šajā ziņā skat. Komisijas paziņojumu par skaidrojošām pamatnostādnēm par Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 261/2004, ar ko paredz kopīgus noteikumus par kompensāciju un atbalstu pasažieriem sakarā ar iekāpšanas atteikumu un lidojumu atcelšanu vai ilgu kavēšanos, un par Padomes Regulu (EK) Nr. 2027/97 par gaisa pārvadātāju atbildību nelaimes gadījumos, kura grozīta ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 889/2002, C/2016/3502 (OV 2016, C 214, 5. lpp., 3.1.1. punkts).

vai nepiemērotu ceļojuma dokumentu dēļ”[52]. Atsauce uz “pamatu” [“saprātīgi pamatotiem iemesliem”] iekāpšanas atteikumam tika iekļauta regulas pieņemšanas procedūras turpinājumā, domājams, pēc Padomes ierosmes[53], vienlaikus paplašinot iespējamo regulas nepiemērošanas gadījumu loku un piesaistot tos saprātīguma kritērijam.

78. Protams, ir taisnība, ka Tiesa, šķiet, “iekāpšanas atteikuma” jēdzienā Regulas Nr. 261/2004 2. panta j) punkta izpratnē iekļauj – attiecīgi liekot ietvert minētās regulas piemērošanas jomā – vispārīgi jebkuru rīcību, kurā pasažieris nav vainojams[54]. Tomēr uzskatu, ka Tiesas sniegtie precizējumi šajā ziņā ir jāsaprot tādējādi, ka šajā jēdzienā principā ir iekļauti iekāpšanas atteikumi, kas ir attiecināmi nevis uz pasažieri, bet gan uz pārvadātāju, un nav iekļauti tie, kuri, kaut gan nav attiecināmi uz pasažieri, tomēr ir uzskatāmi par saprātīgi pamatotiem iepriekš minētās tiesību normas izpratnē.

79. Tomēr, manuprāt, tikai ārkārtas apstākļos iekāpšanas atteikums pasažierim saistībā ar ceļošanas dokumentu neatbilstību var tikt uzskatīts par saprātīgi pamatotu, kaut arī balstīts uz aviosabiedrību personāla pieļautu kļūdu. Kā norādījusi Komisija savos rakstveida apsvērumos, aviosabiedrību rīcībā ir dažādi līdzekļi, ar kuriem pārbaudīt instrukcijas ceļošanas dokumentu un ieceļošanas vīzu galamērķa valstīs jomā un nepieļaut, ka pasažieriem kļūdaini tiek atteikta iekāpšana šādu iemeslu dēļ, tostarp tādēļ, ka ir notikušas konsultācijas ar attiecīgo valstu publiskajām iestādēm un iepazīšanās ar *IATA Timatic* datubāzi.

80. Šādu ārkārtas apstākļu, manuprāt, nav pamatlietā, kurā, pirmkārt, D.Z. ieradās uz reisu ar dokumentiem, kas prasīti ieceļošanai Rumānijā atbilstoši Lēmumam Nr. 565/2014, un ar Rumānijas Ārlietu ministrijai šīs ministrijas tīmekļvietnē iesniegto vīzas pieteikumu, un ministrijas atbildi ar norādi, ka konkrētās personas gadījumā vīza nav nepieciešama, un, otrkārt, *Blue Air* atteikums pasažierim iekāpt gaisa kuģī balstās uz prezumējamu Rumānijas iestāžu lēmumu par ieceļošanas atteikumu. Šajā ziņā norādu – ja iesniedzējtiesa, šķiet, patiešām ievēro pieņēmumu, ka par D.Z. ir ticis pieņemts šāds lēmums, gan no lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu, gan no *Blue Air* iesniegtajiem rakstveida apsvērumiem izriet, ka vienīgais elements, uz kuru balstās šis pieņēmums, ir Bukarestes lidostā strādājošās *Blue Air* darbinieces e-pasts, kura saturs ir izklāstīts šo secinājumu 16. punktā. Savos apsvērumos *Blue Air* atgādina iesniedzējtiesai jau iesniegto personas, kura pārbaudīja D.Z. ceļojuma dokumentus, iesniegto liecību, no kuras izriet tikai tas, ka minētie dokumenti tika nodoti Bukarestes lidostā uz zemes strādājošajam *Blue Air* kontroles personālam un ka maiņā strādājošā darbiniece atbildēja *Blue Air* pilnvarotajām personām Larnakas lidostā, ka bez vīzas ieceļošana Rumānijā D.Z. būs liegta. Neviena šīs liecības daļa nenorāda, kuras Rumānijas iestādes būtu sniegušas šādu informāciju, nedz ar kurām iestādēm attiecīgā darbiniece būtu konsultējusies, nedz vai D.Z. ceļojuma dokumenti tika nodoti minētajām iestādēm.

81. Balstoties uz iepriekš izklāstīto apsvērumu kopumu, iesaku Tiesai uz ceturto prejudiciālo jautājumu atbildēt, ka Regulas Nr. 261/2004 2. panta j) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka “iekāpšanas atteikuma” jēdzienā minētās tiesību normas izpratnē ietilpst gadījumi, kuros pasažieris nav uzņemts reisā kļūdas dēļ, kuru izlidošanas lidostā pieļāvis aviosabiedrības uz zemes strādājošais personāls vai kāds viņa pārstāvis vai pilnvarotā persona, pārbaudot pasažiera ceļojuma dokumentu atbilstību, izņemot gadījumus, kad, pamatojoties uz lietas apstākļu kopumu, izriet, ka, lai gan ir izrādīta pienācīga rūpība, kļūdu nevarēja novērst.

52 Skat. pirmajā lasījumā piedāvāto 9. grozījumu. Šā grozījuma pamatojumā Parlaments precizēja, ka “regulai būtu jāietver “iekāpšanas atteikuma” definīcija, kurā ir ņemts vērā, piemēram, apstāklis, ka identitātes dokumenta neesamība vai spēkā neesamība vai citi drošības aspekti ir derīgi iemesli pasažieru atraidīšanai, un nebūtu uzskatāmi par iekāpšanas atteikumu” (neoficiāls tulkojums). Skat. pirmajā lasījumā 2002. gada 24. oktobrī noteikto Parlamenta nostāju (OV 2003, C 300E, 557. lpp.). Norādu, ka Komisijas iesniegtajā grozītajā regulas priekšlikumā (OV 2003, 71E, 188. lpp.) tā pieņēma Parlamenta grozījumu, iekļaujot regulas priekšlikuma 2. panta h)*ter* punktā “iekāpšanas atteikuma” (“atteikuma uzņemt pasažieri reisā”) jēdziena definīciju, tomēr nepārņemot Parlamenta ieviesto izņēmumu.

53 Lielā mērā pašreizējam līdzīgs teksts bija iekļauts Kopējās nostājas (EK) Nr. 27/2003 (2003. gada 18. marts) 2. panta j) punktā (OV 2003, C 125, 63. lpp.).

54 Skat. spriedumus, 2012. gada 4. oktobris, *Finnair* (C-22/11, EU:C:2012:604, 24. punkts), un 2012. gada 4. oktobris, *Rodríguez Cachafeiro* un *Martínez-Reboredo Varela-Villamor* (C-321/11, EU:C:2012:609, 32. un nākamie punkti).

Par piekto prejudiciālo jautājumu

82. Ar piekto prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai ar Regulas Nr. 261/2004 15. pantu ir saderīga klauzula, ar kuru tiek ierobežota vai izslēgta gaisa pārvadātāja atbildība iekāpšanas atteikuma gadījumā, kas noticis ar pasažiera ceļošanas dokumentu neatbilstību saistītu iemeslu dēļ, kuri ir uzskaitīti minētā pārvadātāja piemērotajos vispārējos pārvadājumu noteikumos, kas publicēti šā pārvadātāja tīmekļvietnē.

83. Regulas Nr. 261/2004 15. pantā ir skaidri noteikts, ka nedrīkst atteikties no saistību izpildes saistībā ar šajā regulā noteikto pasažieru tiesību minimumu, kā arī tas, ka gaisa pārvadātājiem noteiktās saistības [attiecībā uz pasažieriem] nedrīkst ierobežot vai atcelt, it īpaši paredzot atbrīvojumu no atbildības vai ierobežojošu noteikumu pārvadājumu līgumā.

84. Klauzulas, kas ietvertas *Blue Air* piemērotajos vispārējos pārvadājumu noteikumos, ciktāl to rezultātā pasažieriem tiek liegtas Regulas Nr. 261/2004 4. panta 3. punktā paredzētās tiesības uz naudas kompensāciju iekāpšanas atteikuma gadījumos, kas ietverti šīs regulas piemērošanas jomā tās 2. panta j) punkta izpratnē, tātad ir nesaderīgas ar minēto regulu.

85. Kā es jau apgalvoju atbildē uz ceturto prejudiciālo jautājumu, Regulas Nr. 261/2004 piemērošanas jomā 2. panta j) punkta izpratnē ietilpst gan gadījums, kad iekāpšanas atteikums pasažierim ir noticis kļūdas dēļ, ko pieļāvis aviosabiedrības personāls, novērtējot pasažiera uzrādīto ceļošanas dokumentu atbilstību, gan gadījums, kad par iekāpšanas atteikumu ir nolemts, balstoties uz ieteikumiem vai lēmumiem, kurus pieņēmušas lidojuma galamērķa dalībvalsts iestādes un kuri pamatoti ar iepriekš minēto dokumentu atbilstības nepareizu izvērtējumu, kas ļautu pasažierim ieceļot minētās dalībvalsts teritorijā.

86. Iepriekš izklāstīto iemeslu dēļ uzskatu, ka uz piekto prejudiciālo jautājumu ir jāatbild tādējādi, ka Regulas Nr. 261/2004 15. pantam ir pretrunā klauzula, ar kuru tiek ierobežota vai izslēgta gaisa pārvadātāja atbildība iekāpšanas atteikuma gadījumā, kas noticis ar pasažiera ceļošanas dokumentu [ne]atbilstību saistītu iemeslu dēļ, un kura iekļauta minētā pārvadātāja piemērotajos un tā tīmekļvietnē publicētajos vispārējos pārvadājumu noteikumos, ciktāl šīs klauzulas piemērošanas rezultātā pasažieriem tiek liegtas šīs regulas 4. panta 3. punktā paredzētās tiesības uz naudas kompensāciju iekāpšanas atteikuma gadījumos, kuri ietverti šīs regulas piemērošanas jomā tās 2. panta j) punkta izpratnē un kuros ietilpst iekāpšanas atteikuma gadījums, kas noticis kļūdas dēļ, ko pieļāvis aviosabiedrības personāls, izvērtējot pasažiera ceļošanas dokumentu atbilstību.

Secinājumi

87. Pamatojoties uz iepriekš izklāstīto apsvērumu kopumu, iesaku Tiesai uz *Eparchiako Dikastirio Larnakas* (Larnakas rajona tiesa, Kipra) uzdotajiem jautājumiem atbildēt šādi:

Eiropas Parlamenta un Padomes Lēmums Nr. 565/2014 (2014. gada 15. maijs) ir jāinterpretē tādējādi, ka dalībvalsts, lēmuma adresāte, kas ir nolēmusi atzīt minētā lēmuma 3. panta 1. punktā uzskaitīto dokumentu līdzvērtību savām valsts vīzām, neparedzot izņēmumus, un to paziņojusi Komisijai atbilstoši lēmuma 5. pantam, sākot no šā paziņojuma publicēšanas dienas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*, nevar pie robežas atteikt ieceļošanu kādam Regulas Nr. 539/2001 I pielikuma sarakstā minētas trešās valsts valstspiederīgajam, kura rīcībā ir kāds no iepriekš minētā 3. panta 1. punktā minētajiem, tiesiski izdotiem un spēkā esošiem dokumentiem, tikai tā iemesla dēļ, ka viņam nav valsts vīzas. Par Lēmumu Nr. 565/2014 var celt prasību tiesā trešās valsts pilsonis, kuram iepriekš aprakstītajos apstākļos ir atteikta ieceļošana minētās dalībvalsts teritorijā vai tranzīts caur to, lai apstrīdētu atteikuma lēmuma leģitimitāti.

Gaisa pārvadātāju, kurš tieši vai ar savu pārstāvju starpniecību izlidošanas dalībvalsts lidostā atsaka iekāpšanu pasažierim, atsaucoties uz galamērķa dalībvalsts iestāžu atteikumu atļaut šai personai ieceļot attiecīgajā valstī valsts vīzas neesamības dēļ, nevar uzskatīt par šīs dalībvalsts emanāciju, no kuras konkrētais pasažieris var prasīt pildīt pienākumus, kas uzlikti dalībvalstīm, kuras piemēro Lēmumu Nr. 565/2014.

Apstāklis, ka aviosabiedrības atteikums uzņemt pasažieri reisā starp divām dalībvalstīm, kuras neietilpst Šengenas zonā, ir balstīts uz lidojuma galamērķa dalībvalsts kompetento iestāžu informāciju, ieteikumiem un lēmumiem par pasažiera rīcībā esošo dokumentu atbilstību tiem, kas prasīti šīs dalībvalsts robežas šķērsošanai, neļauj pats par sevi atbrīvot aviosabiedrību no sekām, kas, balstoties uz līgumu un tam piemērojamiem tiesību aktiem, tiek saistītas ar pārvadājumu pakalpojuma nesniegšanu.

Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 261/2004 (2004. gada 11. februāris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par kompensāciju un atbalstu pasažieriem sakarā ar iekāpšanas atteikumu un lidojumu atcelšanu vai ilgu kavēšanos, 2. panta j) punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka "iekāpšanas atteikuma" jēdzienā minētās tiesību normas izpratnē ietilpst gadījumi, kuros pasažieris nav uzņemts reisā kļūdas dēļ, kuru izlidošanas lidostā pieļāvis aviosabiedrības uz zemes strādājošais personāls vai kāds viņa pārstāvis, vai pilnvarotā persona, pārbaudot pasažiera ceļojuma dokumentu atbilstību, izņemot gadījumus, kad, pamatojoties uz lietas apstākļu kopumu, izriet, ka, lai gan ir izrādīta pienācīga rūpība, kļūdu nevarēja novērst.

Regulas Nr. 261/2004 15. pantam ir pretrunā klauzula, ar kuru tiek ierobežota vai izslēgta gaisa pārvadātāja atbildība iekāpšanas atteikuma gadījumā, kas noticis ar pasažiera ceļošanas dokumentu [ne]atbilstību saistītu iemeslu dēļ, un kas iekļauta minētā pārvadātāja piemērotajos un tā tīmekļvietnē publicētajos vispārējos pārvadājumu noteikumos, ciktāl šīs klauzulas rezultātā pasažieriem tiek liegtas šīs regulas 4. panta 3. punktā paredzētās tiesības uz naudas kompensāciju iekāpšanas atteikuma gadījumos, kas ir ietverti šīs regulas piemērošanas jomā tās 2. panta j) punkta izpratnē, kuros ietilpst iekāpšanas atteikuma gadījums, kas noticis kļūdas dēļ, kuru ir pieļāvis aviosabiedrības personāls, novērtējot pasažiera ceļošanas dokumentu atbilstību.